

ПОСЛАНИЦА

Његова Величанства Краља Господара, којом је закључио прву редовну Скупштинску периоду

Господо Народни Посланици!

Са потпуним задовољством пружам поглед на Ваш рад у овој првој редовној Скупштинској периоди.

Сваки је почетак тежак и у најповољнијим приликама, а Ви сте отпочели Устав у живот приводити, када је требало пуно Црногорског родољубља и Црногорске народне свијести у раду Скупштинскоме, и Ви сте потпуно одговорили највишим државним интересима и Мојим надама, које су Ме охрабриле да дарујем Устав Моје драгоме народу. Ја сам сада убијеђен, да ће се ова државна установа све боље развијати и да ће чврст коријен у народу ухватити, хвала добрим плодовима Скупштинскога рада по свим пољима народног и државног живота.

Господо Народни Посланици!

Тај успјех, који је постигнут с Вашим споразумом са Мојом владом, у толико више заслужује признања, у колико нијесу могли омести Ваш рад за опће добро злонамјерни покушаји, који нијесу потицали из Црногорске душе, а који су одузели Мојој влади доста времена и средстава, којима се могло још више постићи.

Ја се тврдо надам, да ће добивена искуства, која смо ми сви стекли, бити од користи отаџбини, и да ће сви добри синови Црне Горе, који су без разлике драги Моје срцу, и на даље бити здружени у раду на општем добру, имајући пред очима изнад свега Црну Гору.

Но нијесу само те немиле појаве задржавале Ваш користан рад. Црна Гора, изненађена и узнемирена проглашењем анексије Босне и Херцеговине, није могла то равнодушно пропустити, и Моја влада, одговарајући једнодушности Мога храброга народа и историјском позиву Црне Горе, с Вашом патриотском помоћу, вршила је савјесно своју дужност. Најпослије, следујући савјетима Мојних Пријатеља, саобразила се ријешењу Велесила, односно поменутих српских покрајина, што је могла тим лакше учинити, у колико су све исте Велесиле пристале на укидање свих ограничења суверенских права Црне Горе на нашем приморју, по оном Мојм прогласу, управљеном том приликом Мојм храбром народу, што је Моја Влада саопштила свим Силама, потписницама Берлинског Уговора.

Али да се дође до тог ослобођења нашега приморја, и ту је требало и рада и не малих жртава, као што вам је све добро познато.

Господо Народни Посланици!

При свим тим изванредним трошковима, које сте Ви патриотски одобрили Мојој Влади, државне финансије кроз сву ову Скупштинску периоду находиле су се у добром стању, што је доказ разумног и савјесног финансирања.

Да би се средили ранији неки државни дугови, Црна Гора је закључила у Лондону први државни зајам, чији је сувишак намијењен корисним државним инвестицијама. И тај успјех доказ је државног кредита, који је наша отаџбина стекла у иностранству ових потоњих година.

Уз ситни новац Црна Гора је увела сребрни и златни, што је допринијело не само појачању државних финансија него и угледу државном.

Хвала трговинским уговорима, који су одприје постојали, наша трговина развија све живље везе преко Бара са уговорним државама, а уз пређашње нови трговински уговори са сусједним нам Царевинама: Турском и Аустро-Угарском, са Русијом, Њемачком, Холандијом, Грчком, Бугарском, Швајцарском, а у брзо ће склопљен бити и са Румунском, још ће боље унаприједити нашу трговину, особито последије отварања слободне луке у Бару, која у велике олакшава и унапређује наш промет и саобраћај са иностранством; док службе жељезничка и паробродска, телефонска и аутомобилска, са новим колским путевима, све више развијају саобраћај по унутрашњости.

Особито сам радостан, што уз општи напредак све више напредује Моја храбра војска, узданица Црне Горе, како у свом усавршавању тако и у наоружавању, којој поклањам Своје највише старање.

Господо Народни Посланици!

Ви сте учесници свега овога кориснога рада на пољу државног развијања, те се можете мирне савјести повратити међу своје бираче, убијеђени да сте им се савјесно одужили и њихово повјерење оправдали.

Поред свега тога, да Ми изразите сву оданост и захвалност Мога драгога народа, поводом педесетогодишнице Мога владања, Ви сте Ми поднијели једнодушну жељу, да Црну Гору прогласим Краљевином а Мене Краљем. Ја сам прихватио ту вашу жељу на основу историјског права Моје земље, чим сте Ваш рад крунисали и дали му важност за сва наша покољења.

Господо народни посланици!

Срећан сам што Вам Могу казати на свршетку ове Скупштинске периоде, да Црна Гора ужива уважање и благовољење Велесила, што су јавно потврдиле свечаним посјетама својих флота у Барској луци и учешћем у љетошњим јубиларним свечаностима на Цетињу.

Прва је била Француска Република, која је изашиљањем свог поносног ратног бродовља и џелом освјетштала слободу нашега приморја и у исто доба том свечаном посјетом отворила јубиларну годину.

Удвостручени докази благовољења од стране наше вјековне заштитнице Русије, баш у току ове Скупштинске периоде, храбре нас, појачавајући наше наде све у бољу будућност. Не могу да са поносом и најдубљом захвалношћу не споменем највише војничко достојанство Маршала славне руске Армије, којим Ме одликовао наш Мојни заштитник, Њ. И. В. племенити Цар Никола о Мом јубилеју и у вјечни спомен истога, преко Свога изасланика Њ. Ц. В. Великог Књаза Николе Николајевића, положио први камен у темељ величанствене Катедрале у Мојој Престоници.

Присуство Њихових Величанстава Виктора Емануела III. Краља Италије, и Краљице Јелене, љубљене кћери Моје, на јубиларним свечаностима, увјерен сам да је обрадовало и узнијело сваку душу Црногорску, и по томе можете судити какву су радост уживала наша родитељска срца, Краљичино и Моје.

Наши односи са моћном сусједном Монархијом Аустро-Угарском потпуно одговарају везама исправног сусједства и осјећањима дубоког уважања, којима сам прожет према свуда поштованој витешкој особи Њ. В. Цара и Краља Франца Јосифа.

Са другом сусједном Отоманском Царевином такођер су наши односи исправни. Имајући поуздања у нови уставни режим Отомански, ја се надам, да ће мо се брзо ослободити тешког стања, у коме се Црна Гора налази услед догађаја око источних граница наших; и да ће носиоци новог реда у Отоманској Империји а на челу им Њ. В. Султан Мехмед V. који Ми је упутио на једном свом ратном броду изванредно посланство на љетошњу прославу, изаћи у сусрет Мојим напорима, да Црна Гора и даље остане на Балкану елементом мира.

Поред велике националне жалости, у којој се прошле године налазила Велика Британија, услед смрти правдољубивог Краља Едварда, ипак Његов Насљедник, Њ. В. Краљ Ђорђе V није пропустио да Ми својеручним писмом не изјави своја топла честитања.

Исто тако су учествовали у нашој прослави својеручним писмима Њ. В. Цар Мојне Њемачке Вилхелм II и Предсједник Велике Републике Сјеверо-Американских Сједињених Држава.

Са Балканским државама трају исти традиционални односи.

Њ. В. Краљ Фердинанд, који је са својим првородним сином Њ. Кр. В. Књазом Борисом и сјајном пратњом, дошао да Ми лично честита двоструки јубилеј, није само увеличао ону велику прославу Црне Горе, него и дао особити значај везама братства између Црне Горе и Бугарске.

Србију, родну сестру Црне Горе, представљао је у оном сјајном скупу Крунисаних Глава, Великих Књажева и Књажева, њен Престолонашљедник, Њ. Кр. В. Књаз Александар, Мој драги Унук, у којој вези сродничкој, уз недољиве природне везе народне, лежи јемство наше заједнице са подунавском српском Краљевином, како то захтјевају највиши српски интереси.

Учешће у нашој прослави од стране једновјерне нам Грчке, која је послала своју флоту са својим Престолонашљедником Њ. Кр. В. Књазом Константином, доказ је наших сталних пријатељских веза.

А оно сјајно изванредно посланство, које је прво стигло на Цетиње из једновјерне нам Румуније, да Ми изручи честитање Њ. В. Краља Карола, поновило је наше везе заједничког прошлог рада у препороду Балкана и улило наду у могућност сагласја свих Балканских држава, што Сам вазда желио.

Господо Народни Посланици!

Све оно уважање, које сам доживио у току прошле јубиларне године, односи се на Црну Гору, на врлине Мога драгога народа, које су узрок свих Мојих успјеха; и докле устрају те врлине, докле устраје чисто Црногорство, које се у вама вјерно огледало, докле ће Црна Гора напредовати и све више угледа у свијету уживати.

Овом поруком Моје драгоме народу, затварам прву скупштинску периоду, захваљујући Вам, Господо, на Вашем патриотском и плодносном раду.

Живјела Црна Гора!

Живјели њени Народни Посланици!

Политика у Срба

Читали смо тамо некада, али не тако давно да би се могло метнути у Стари Завјет, да је једна родољубива крава у Софији отелила теле са шест ногу.

И би то чудо велико.

Било је, па сада више није. Има сад већих чуда.

Српски је народ, на примјер, изметнуо из себе једну врсту политике, која има више стотина ногу, и не само ногу него и глава, па, док је оно благочестиво теле остало код нормалне своје телеће памети, ова политика ни мало не одговара квантитету упослених мозгова, него је мјестимице тако луда, али тако одлично луда, да је с правом можете назвати *septimum mirabile mundi* — седмим чудом свијета.

Хоћемо овдје о томе чуду сада да говоримо.

* * *

Повода нам је дала новосадска „Застава“. Било је таквих повода и до сада, али на све ми смо само одмицали раменима и пустили их да прођу како су дошли. Сад, овом приликом, да се на тој ствари малчице задржимо.

Донијела је чланак под натписом: „Оно, што се иза брда ваља“.

Ријеч је о Црној Гори и Арнаутима, а рефрен је — на прољеће! Тај је чланак по политику у нас Срба у многоме карактеристичан, гријех би велики био када тим поводом не би смо проговорили ријеч двије о српској националној политици у онште.

Писац чланка не говори ништа о томе, да ли је Црна Гора с гледишта српске националне политике добро урадила што се према невољницима из Турске (према избјеглим Србима и Арнаутима) показала гостопримљива. Та два живља измијешана су, живе, живјели су и живјеће заједно докле их год буде на свијету, па је вриједно било рећи, како би арнаутски живаљ осјећао према Србима кад би смо ове примили, а њега одбили, и како би послуже дисао према Црној Гори.

ПОДЛИСТАК

КАКО ДА СЕ ЉУДИМА УЧИНИ ПРАВО?

— Антон Чехов —

— Сад ћу већ једном да се овапам тога нијансава! Вријеме је, да се човек опамети. Врло није треба уз посао, марљиво радити! — Ако је угодно примати плату, онда треба да се она марљивим радом и оданим врежањем службе и заслужује, а не обазирати се увијек на властиту удобност и доколицу. Умје пландовању мора да се учини крај!... Та човек се сасма привикне на то, да своју плату добија утаман... али то не ваља... не, то никако не ваља!

Након што је железнички контролор Поштагин неколико оваквих и сличних моралних поука поносно сам себи држао, осјети на једном нека несавладиво прегнуће, да се лаги каква посла. Према је било два сата у ноћи, пробуди ипак потчињене возаре, па стаде заједно с њима обилазити железничка кола воза, да предузме преглед карата.

— Молим, Ваше карте! — повиче, шаљецајући јогунасто клијентима.

Санене, у подугаму купца увијене приказе, тресу главача и пружају своје возне карте.

— Вашу возну карту! — окрену се Поштагин некоме путнику другог разреда, који је био сав увијен у крапо и гуњево, а

Питање је то мало тугаљивије природе, па га је зато „Застава“ писац обишао. Иначе би морао рећи, или да Црна Гора није требала примати бјегунце, или да је мудро и племенито урадила што их је примила. Рећи, да је невољнике, Србе и Арнауте, требало вратити под нож, није смио, а да похвали Црну Гору што их је примила, није хтио, јер је данас с гледишта српскога родољубља и српске националне политике гријех рећи ма и једне добре ријечи о српској Црној Гори.

Така је данас српска политика у рају радикалском.

Ми пак имали смо на уму како је Србија поступила са својим Арнаутима кад је задобила позната три округа, и какве су се пошљедице јавиле. Од тих пошљедица она и данас трпи. Арнаути данас радије пружају руку и Бугарима, но Србима. Ено их гдје Бугарима на ноге иду. Ено их у Софији, а Србију и Биоград обилазе. Али независно од тога искуства јуначки морал Црногораца није их могао одбити кад су се нашли на јуначкој невољи и није их могао вратити са свога кућњег прага. Он није могао постати помоћник целата.

Шта би тек онда извјесна „родољубива“ српска штампа рекла?

Шта би рекла?

Она је већ казала и открила своју родољубиву српску савјест. Један је биоградски лист претпрошле године донио „допис са Цетиња“, писан у Биограду, у ком се рекло да је познати арнаутски првак Исо Бољетинац пребјегао у Црну Гору, али да га је ова издала Турцима, и онда је осуо све пушке на њу, зашто је то урадила. Рекао јој је да је турска плаћа и да је турски измеђар. То су дохватили остали „родољубиви“ листови и осули такођер све своје стрижеле на нас — тако, да су их „Вечерње Новости“ морале опоменути на оно што су донде о Иси Бољетинцу писали, и питати их, ко је српскоме срцу пречи: Црна Гора или Исо Бољетинац, све да је

са свију страна обложен јастицима. — Вашу возну карту!

Увијени путник не одговара. Тврдо је засио. Надвозар потрента га по рамену и понови нестрпљиво: — Вашу возну карту, молим!

Путник се стресе, отвори очи и бојаљиво се загледа у Поштагина.

— Та шта је? Ко је ту?

— Умољавате се узудно за Вашу возну карту!... Дозволите, молим!

— Боже мој! — уданце увијени путник плачљивим гласом. — Боже мој благи! Ја патим од реуматизма... три већ ноћи пресам спавао, па сам данас намјерно узео морфија, само да узмогнем уснити... А сад ево Вас због те возне карте! То је баш немилосрдно нечовјечно! Кад бисте Ви знали, како ми је тешко уснити. Ви ме ради овакве маленкости не бисте узнемиравали... Безобзирно је то и неспретно! Чему Вам моја возна карта?... Та то је управо глупо...

Поштагин стаде премисљати, би ли то узео за зло или не; напоскон одлучи, да се пађе уверијећен.

— Ви овдје немате ништа викати!... Пијете у крчми! — рече он.

— У у крчми плају људи више обзира... — одговори кроз виањал путник. — Сад могу Бог зна како дуго опет чекати, док ми по други пут на очи дође сан!... И чудно! Пропутовао сам цијело иноземство, па ме ипјесу никада узнемиравали због возне карте!

Црна Гора с њиме и урадила како јој се подмеће.

На томе примјеру ето знамо шта би ти листови рекли да је Црна Гора вратила Арбанасе Турцима. Када то није учинила, сад јој се каже, да је у дослуху с Аустро-Угарском. Дакле пређе је стојала у вези с Цариградом, сад с Бечом. Крива што је „издала“ Бољетинца, крива што га није издала и што је и њега и све остале Арнауте примила. А лист, који је први са Исом зазвонио на узбуну, пише данас у противном курсу и вели: „Ми још не знамо шта хоће Црногорци с том политиком савезништва с Арнаутима“.

Пређе му је било измеђарство Турцима, сад савезништво с Арнаутима — измеђарство ако издаш Арнауте, савезништво ако их гостољубиво примиш. Клевета овако, клевета онако, па окренули ми на коју страну хоћемо.

То је данас православно-српска и национална политика. Још ако узмете и тон у ком се вели, како не знају шта хоћемо ми са „савезништом“ с Арнаутима, онда вам је сасвим јасно, да се о Црној Гори у српској родољубивој штампи пише као о каквој далекој земљи, која се српске будућности и судбине ич не тиче.

„Застава“ опет пише: „Сад се све поузданије проноси вијест, да ће на прољеће Црна Гора заузети Плаво и Гусиње“. На даље: „Види се јасно, да Црна Гора што год ради, не ради без договора с Бечом“. У даљему она позитивно зна да Црна Гора дијели оружје Арнаутима. У Београду опет додају да хоћемо да заузмемо и Баране. Напшао се и некакав лудо измишљени српјански генерал, који је то у још луђем „Новом Времену“ потврдио.

Добро, хоћемо. Какво име припада српским листовима који то откривају? Ми имамо разлога да то кријемо, а они нас издају. Ми приступамо корак ближе завјетној српској мисли (омиљени израз у Биограду), а они то објављују свијету.

Али овдје човек нема мира, сваки треп доноси какво узнемиравање!

— А Ви хајте опет у иноземство, ако се Вама тамо боље свиђа, отвори марљиви контролор.

— То је одвише глупо, господине! Не само да путници овдје пате од нечиста зрака и ужасне змиаре, не само да су изложени свадној промаји и загушљивом вошу, већ се свакојаким формалитетима стављају управо на мусе. Прохтјело Вам се на једном видјети моју возну карту! Чуднога ли жара у један пут! На да је то бар контроле ради! Али половина путника у онште нема возних карата.

— Чујте, господине! — прекисне га Поштагин узвијећен. — Ако с мјеста не престанете викати и публику узнемиравати, то ћу бити приморан, да вас на блиској постаји одстраним, па да о том поднесем пријаву.

— То је ипак сувише! — зачује се мрљавце публике. Болесна човјека овако узнемиравати!... Имајте бар милосрђа с њим!

— Та он је заподјео свађу! — отвори Поштагин по нешто малодушно. — Па добро у колико се мене тиче, нека придржи своју возну карту... када му се већ тако хоће... Али ви сами знате, да то моја служба захтијева... Да се не морам строго држати прописа службе, ја бих сигурно врло радо... Свакоме је напоскон просто обавијестили се

Зар се то не зове именом јавне шпијунаже? Зар то заслужује блажије назвање но издајство? И коме врше шпијунажу? — Турској. Противу кога је врше? Противу српске Црне Горе. Кога убијају тиме? Убијају српску завјетну мисао.

То је данашње родољубље у Биограду.

Како се та радња тек може назвати кад је све то, што износе, клевета? Нити смо ми гдје рекли — на прољеће, нити помишљамо на Баране, Плав и Гусиње, нити стојимо у договору с Бечом, нити с Цариградом, нити нам је најзад и на памет пало да реметимо ми мир на Балканскоме Полуострву. Све је то пука клевета српских родољубивих листова, клевета која зауставља свакога доброг брата Србина да на будућност српскога племена гледа као на гроб законихи нада и да над њим завани у вас глас.

Оваквих родољуба, оваких родољубивих листова и политичара одиста нема ни један народ на свијету. Ово имају само Срби.

Али идимо даље. У истоме чланку „Застава“ на једном мјесту вели ово: „Многи држе да се Турска томе неће противити“ (заузећу Барана, Гусиња и т. д.)... „Оставила би Црној Гори да се она бори с Арнаутлуком“... „Бедри иаша и жандармеријски пуковник Кјемал беј аустројски су плаћеници, шетају до Подгорнице и даље и мјесто да сиречавају, помажу бјегство Арнаута и састају се са извјесном господом аустројском и цетињском“. (По биоградском листу „Ново Време“, које се уређује у лудници).

То ће рећи: Турска, Црна Гора и Аустрија здружиле су се, да Црна Гора заузме Баране, Плав и Гусиње, а Аустрија санџак и Стару Србију до Солуна. Кад додате томе што даље вели „Застава“, „да се и Бугарска сирема да ради у заједници са Аустро-Угарском и Црном Гором, да би се дочейала Македоније“, онда су у договору сви: Црна Гора, Аустрија, Бугарска и Турска, која ради преко свога валије Берди-паше, и то у циљу да се Турска опљачка.

код главара постаје... па и другдје... Гдје је год коме вола...

Поштагин захте раменима и удали се од болесника. Најприје осјети се као увријећен и понижен, али кад је прошло више жељезничких кола, осјети се од једном у својим контролорским прима неки немир, неку тјескобу, која се управо као грижа савјести чинила.

— Ипак нијесам требао болесника будити — помисли у себи. У осталом, то није моја кривица... Они људи тамо додуше суде, да ја то чиним, да прекратим вријеме, из нуње објекти, а не знају, да то захтијева служба. Међутим, ако не вјерују, могу их и до главара постаје одвести.

Влак међутим уђе у постају, гдје је било 5 минута остати. Пред грећним знаком уђе Поштагин у споменуто одјељење другог разреда. За њим удали главар постаје са првеном вапом.

— Овај господин овдје — заче Поштагин — драи, да ја немам права захтијевати од њега, да ми покаже своју возну карту и... он ми то замјера. Молим Вас, господине, главару постаје, изволите овоме господину разложити, да ли га ја према прописима или само од шале за његову возну карту нишам.

— Господине! — проудли Поштагин прел болесном путнику. — Господине! Изволите сада уштити главара, ако мени не вјерујете,

Може ли што сулудостије бити? А да би то безумље још пластичније избило пред ваше очи, иста „Застава“ у истом чланку тврди на другом мјесту супротно: „То зна Турска врло добро, па зато је немогуће замислити, да би она пристала на ту политику“. И тако час је пристала, час није пристала.

Напошљетку се тврди да је Црна Гора купила сарадњу Бугарске по цијену Македоније, а аустриску по цијену Санџака и Старе Србије, и све то за Плав и Гусиње. Црна Гора дакле у договору са скадарским валијом Бедри пашом и жан-дармериским пуковником Темалбејом дијели Турску и ковадима њенога царства купује Аустро-Угарску и Бугарску.

Боже, ти ако још помогнеш! Код овакога родољубља и оваке памети Српство насигурно неће добро проћи. На-си-гу-рно.

И биће оно што је било: господода ће опет у Турке (нове или старе) као што су чинили последије Косова. Ако не буду аге и бегови, биће грофови и барони, а народ ће опет спасти на своје гусле. Али ће онда струне заборавити Косово и Бранковића и нарицати над новим Косовом и новим Бранковићима. Потомство ће се стидити својих предака, а данашња политика ће стрчати као споменик српске срамоте и безумља.

Турска је попустила

Угледном париском листу „Тану“ јављају из Цариграда, да је младотурски комитет попустио арнаутским посланицима, који су том комитету припадали, па ушљед турске безобзирности према Арнаутима из њега иступили. Наиме јавља се, да су Младотурци на све пристали што Арнаути од њих траже. Има сад само да се пошљу изасланици у Црну Гору и по друге крајеве, гдје Арнаути живе, да им то објаве.

Ми се тој одлуци Младотурака радујемо, јер су нам изишли у сусрет и олакшали бригу око умирења арнаутскога живља, који је, како се зна и види, и нас у свој вртлог претрио да увуче. С наше стране неће оскудјевати добре воље, да се постигне циљ, који је и нама

Болесник се лећу, као да га је змија уједа, отвори очи, усправи се полагано, те напокон проговори плачљиво:

— Боже мој благи! Узео сам поново прашак и управо сам био успио, а ето ти нега већ опет!... Та лијено Вас молим, имајте милости према мени!

— Ево! изволите сада питати господина главара постаје, да ли мени пристаје право захтјевати Вашу возну карту или не.

— Та то је ипак већ сувише! Ево Вам Ваше козне карте, ево, узмите је! Купићу још пет возних карта, али само ме оставите, да у миру умрем. Зар Ви никад нијесте били болесници?... Боже, колико бездушних људи!

— Беспризорнога ли наслада — загуби неки господин у војничком одијелу — јер другачије се не може тај поступак кретити. — Та мишће се... — рече главар постаје пошећу дугито и повуче Поштагина за рукав.

Поштагин саже раменима и оде лаганим кораком за главаром постаје.

— Сада нека ми до каже, како би човјек људима угодно! — помисли Поштагин зачувано у себи. — Призкао сам главара постаје једино због њега, да га примирим, а он... он још пеује.

Шљедња постаја. Влак стоји десет минута. Прије знања за одлазак приступе Пошта-

и Турској подједнако драг. Надаћемо се да ће Турци и према српском живљу бити предустрљиви и тиме отклонити незадовољство које се до сад ширило.

Нема сумње да се на овај корак ријешила Турска због неприлика, које јој чине Арапи у Јемени и који нијесу више тако далеко од коначне побједи. Осим тога Турској прети опасност и на Криту, па опасност од турско-грчког рата, па најзад и она већа опасност од једновременог рата с Бугарском, што може извући у коло и Србију. Пред тим изгледима Турска хоће да има бар Арнаути уза се. Боље је да ови лију крв за њу, но противу ње, а за себе. У томе циљу већ им се у Турској враћа оружје и изводе се често на војна вјежбања.

Остављамо Арнаутима да буду сами ковачи своје судбине. Нама, који смо их гостољубиво примили, не пристаје да их гјерамо натраг, али ако они нађу да се спокојно могу вратити, нека пођу с Богом и срећно им било. Него у томе је враг, што Турцима Арнаути не вјерују. Отворено говоре, да је ово њихово попуштање само ратно лукавство, а кад преброде опасност, да ће опет окренути лист и наставити гдје су стали. Ако ово увјерење не уступи мјесто бољему, мучно да ће се Арнаути вратити.

Смрт на вјешала

— Погибија Шабан аге Бинака и Абдула хоџе —

На врло трагичан начин су завршили Шабан ага Бинак из Крстенића и Абдул хоџа Гашанин из Ђаковице. Они су смртну чашу попили на тврду бесу и бољу вјеру Шефкет паша, Смаил бег, Алил бег и кајмакана Ђаковичког и то на овај начин:

Кад су Младотурци видели, да силом не могу да поворе Арбанасе, и да им је све напрезање узалудно, онда су стали смисљати како би прваке арбанашке примамили к себи и отстранили их од народа, који би, без ножа, усамљен, био много мање опасан, ако не и сасвим безначајан. Али да се дочерају арбанашких првака нијесу могли и зато су смислили, да то постигну пријеваром. Они су добро знали да Арбанаси много цолажу на ријеч и бесу и да у томе толико далеко иду, да потпуно повјерене поклањају и највећем непријатељу. На тај начин Шефкет паша са својим друштвом позвао је арбанашке прваке Шабан агу Бинака и Абдул хоџу Гашанина на бесу како би се са њима споразумио о томе што ће се све учинити, да се арбанашки покрет обустави и у чему се састоје њихови захтјеви.

Пошто је од вакада беса међу Арбанасима била највећа светиња, то оба ова арбанашка првака, не презајући ни од чега и ослањајући се потпуно на ријеч и поштење Турака, дођу у Крстениће код Турака, који их врло лијено приме. Ту су

гину, који је код бифеа настојао, да се некако с водом спријатељи, два господина: један у викињерском, а други у викињком одијелу.

— Слушајте мало Ви, контролару, проговори викињер Поштагину. — Ваше понашање спрам овога болеснога путника пробудило је свеоштите негодовање свих присутних. Ја сам викињер Пушичев, а ово је господин... пуковник. Ако се Ви због Вашег понашања код догичнога путника не изврнете поднијеђељу пријаву главару саобраћајне управе, који је наш пријатељ...

— Господо моја! Али ја знам ипак... Та ви сте... — промуца Поштагин.

— Ми не желимо никаквих правдања. Али ми Вам изјављујемо, да догичнога путника узимаемо под наше окриље, ако се Ви код њега не извињете...

— На добро, ја... та ја ћу се извињати... Молим лијено...

Након по сага узмудрио Поштагин извињу, која би могла по свој прилици путника задовољити, док у једно угледу његову, као службеној особи, не би ни најмање нахуцала.

Поштагин уђе у одјељење болеснога путника.

— Господине! проговори к болесноме. — Господине! слушајте!

Болесник ушљашено скочи.

— Ја бих... но... не узмите ми за зло...

и Шабан ага Бинак и Абдул хоџа проведи 35 дана водећи преговоре и споразумијевајући се са Турцима. За све то вријеме, ослањајући се на Турке, окупљали су све угледније Арбанасе, као што су им и полагали оружје.

Најзад се десило оно што су још раније пророковали Сулејман ага Батуш и Зефир Бинак Алил. И један и други, када су Турци позивали арбанашке прваке на бесу, нијесу хтјели за то ни да чују. Они су исповједали мишљење, да Турцима не треба никако вјеровати, јер код њих вјера није тврда, несаломљива. Они су били убјеђени да су Турци вјероломни, зашта су се позивали на случај, који им се десило са Давид пашом. При походу Давид пашиним противу Арбанаса једном приликом испало је за руком Арбанасима да онколе четири табора аскера у Ђаковици и са њима и самог кајмакана. Том су приликом они Турке обезоружали, али дошњије су им оружје повратили, да не би срамотили цара и царску војску. Па ипак то Турцима није ништа сметало, да том војском опет крену на њих!

Све су ово они говорили Шабан аги Бинаку и Абдул хоџи прије него су пошли на турску бесу, али залуду. И Шабан ага и Абдул хоџа отишли су.

Али зато су и своје повјерење у Турке платили животима.

Послије боравка у Крстенића упутили су их Турци у Ђаковицу, гдје су остали три недеље. Одатле су их мамили даље. Одвели су их у Призрен и пошто су их одмамиле далеко од илемена, затворили их. Након тронедјељног тамновања оба су стражарно повраћени у Ђаковицу и да би се застрашио народ оба су поведена на вјешала. Али и вјешање над њима извршили су обмањујући их. Из затвора су их повели из Ђаковице причајући им како их воде у Пећ, одакле ће их пустити кућама.

Тек кад су дошли до вјешала преварени Арбанаси су видјели своју погибију. Шабан Бинак ни ту није клонуо духом, него је присутним Арбанасима викнуо: „Нека буде хаирли моја смрт. Турска лажна беса потврђена је. Ја сам мислио да је турска беса тврда као Шабан Бинакова, зато нека вас је срамота пред свијетом што ме на бесу превариште!“

А када су приведени вјешалима Шабан Бинак је тражио, да му се дозволи да клања и да узме авдес, али му то није дозвољено, него су их одмах објесили.

Смрт њихова јако је огорчила и потресла племена њихова и пошто су видјела, да се немају никаквом добру од Младотурака да надају, сви угледнији људи из њиховог племена бјегством су стали своје животе да спасавају. Како су најбоље гаранције нашле у Црној Гори, то су у њој и потражили уточишта. А многи су већ били пребјегли још одмах чим се чуло да су затворени. Међу њима су били и Сулејман ага Батуш и Зефир Алил Бинак, који су, на глас погибије њихове браће, јако били огорчени, и ожалошћени али су се тјештили тиме што је смртна чаша обишла остале Гаше и Крстенића, који ће се умјети користити овим скупо стеченим искуством.

И још се Младотурци чуде што емиграција Арбанаса расте и што им Арбанаси не поклањају повјерење!

Један емигрант

— Дајте ми воде!... Јао! — повиче болесник и хронгајући пограби се за срце. — Једва да сам напокон трећег морфиског прашка успео... и ево га опет! Боже! Кад ће се те моје муке свршити!

— Опростите! ја сам само хтјео...

— Слушајте Ви... Пустите ме, да на шљедој постаји изађем... Ја нијесам у стању, да још и дуље овако трпим... Ја... ја умирем...

— То је покло, скрајња протота! — узвирише се путници. — Гледајте, да се отстраните! За ово беспризорно понашање заслужена Вас казна пеће минути! Торњајте се!

Поштагин залопи рукама, уздише и одлази из одјељења. У службеном одјељењу сједи сав сатрвен к столу, те напокон зачне јадиковати.

— Ох ови путници! Ко ће знати, како да им се угоди! Али то долази једино од превелике ревности и жара. Та најбоље је ошангити се тога и подати се лагодности нића... Не радиш ли свој посао, пеују... Овакиш ли се нића и радиш, опет пеују... Е, па онда је ипак паметније не радити и... нићи!

Поштагин у један мах испразни пола боце и не мисли више ни на рад ни на дужности, ни на трижу свијести.

Мисли

Велики успјеси често траже и велике жртве. Зато веома тешко до успјеха и долазе они, који се обзиру на све стране.

*

Сваки успјех изискује рад, а сваки рад љубави, а љубави не може бити гдје нема вјере.

*

Очајање ломи тијело, а убија душу.

*

Када би свако срце отварао, обмањивао се не би нико.

*

Није довољно упријети прст на нешто што не ваља, него ваља, ако је потребно, и цијелу руку, па и обје, заронили у то што не ваља све до год се не одстрани.

*

Многи би за себе много више учинили када би своје поступке оцењивали оним мјерилом што га примјењују на другима.

Валси

Поглед по свијету

Велико Собрање у Бугарској

Основа дневнога реда Великог Собрања још у ствари није утврђена. Малинов конферише непрестано са краљем Фердинандом и када сврши споразум с владаоцем, у чему ће се уставност измијенити, онда ће то саопштити народном представништву.

Изгледа, да ће измјене бити врло незнатне, у онолико, у колико је потребно да се устав доведе у сагласност с положајем, који данас Бугарска има последије проглашења њене независности.

Измјерење радослависта и тончевиста

Између радослависта и тончевиста у Бугарској ради се на споразуму и измирењу, с тим, да се обнови опет једна странка, под вођством д-ра Радославова. Јединство ће се објавити новим либералним програмом и рачуна се да ће тиме наступити нова политичка ера у Бугарској.

Измјерење тончевиста и радослависта потиче личном иницијативом краља Фердинанда. По свршеном споразуму биће позван у двор д-р Радославов заједно са Тончевом.

Краљ Ђорђе миротворац

Енглески краљ Ђорђе приликом пријема њемачког тајног саветника, професора Харнака и предсједника берлинског централног обора за унутрашњу мисију, Шпикера, рекао је: „Мој поштовани отац назван је миротворцем, а и био је миротворац! Сматрам за своју дужност да гредим његовим стопама. Ушљед тога ћу свом снагом потпомагати сваки труд, који томе циља, да између народа развије мир и љубав“. — Други листови јављају, да је д-р Шпикер на овоме изјавио краљу захвалност, што ће шљедовати примјеру свог оца, при чему је истакао своје жеље уз онај покрет, који је ставио себи у задатак, да зближи њемачки и енглески народ.

Руско-њемачки преговори

Берлински дописник „Н. Сл. Пресе“ сазнаје из дипломатских кругова да руско-њемачки преговори још трају и врло повољно теку. Као и до сад, они се поглавито односе на везу багдадске железнице са железницама које воде из Русије и Персије. Против ове везе до сада су уложиле протест Енглеска и Француска. Али изгледа да је руска влада вољна, да изађе на сусрет жељама Њемачке у погледу ове везе, при чему ће се осталим силама дати накнада у слободној трговини у Персији.

Између Русије и Аустро-Угарске сад не постоје никакви дипломатски преговори, али на објема странама постоји тежња, да начин општења добије пријатељску форму, а та ће се тежња остварити просто и без преговора.

Револуција у Мексику

Из Лондона јављају, да је прекјуче вођена најжешћа борба између владиних трупа и револуционара око вароши Жуареца. Једно одјељење револуционара разбило је 600 владинована, при чему су субитно били врло велики на обје стране. Вођама владиних трупа пошло је за руком да у готово напуштеној вароши уведу 300 људи, али без оружја и топова. Ова варош је кључ ситуације. Пад овог мјеста значиће пад предсједника Днаца.

Туча у аустриском парламенту

Прошле сриједи дошло је до туче између посланика у аустриском парламенту. Расправљало се о укидању торбарена. Када је противу тога устао посланик Малер, који је Јеврејин и припада ционистима, многи су му упадали у ријеч, али он није бирао изразе одговарајући на примједбе појединих посланика. Док су

му докивали: свињо чивутска, гадни Чивутине, ви сте лажљивац и т. д. није им Малер остајао дужан, али кад су се они грдњама окомили јаче, почео је да псује и да употребљава ријечи, које се ни у једном рјечнику не пишу. Због тога се хришћански социјалиста Малик занојо про- тив њега и ударио га песницом, те се отворила читава туча.

Српство

Милетићев дан. Прошле суботе прослављена је у Новом Саду на свечан начин десетогодишњица смрти народног првака у Војводини д-ра Светозара Милетића. Та свечаност је текла овим редом: У саборној цркви био је парастос, на коме је чинодјествовао епископ бачки уз асистенцију многих свештеника са стране. Одатле се пошло на гроб Милетићев, где је одржан помен. Том приликом су држали говоре свештеник Јован П. Јовановић и ратар А. Евић. У подне је био заједнички објед, коме су присуствовали 200 особа. За вријеме обједна држао је ријеч прво др. Борђе Красојевић, а затим д-р Жарко Миладиновић. Том је приликом д-р Миливој Миладиновић предао Милетићев сребрн пехар на чување уредништву „Заставе“. У чије име се захвалио Јашо Томић. После је тога су се ређали још многи говори, када је пао и предлог, да се састави одбор за Милетићев споменик, те како је овај предлог прихваћен, одмах се и приступило саставу одбора.

Попис у Биограду. На дан 1. јануара било је у Биограду свега становништва 90 050, из чега излази да се Биоград за пошљедњих пет година приовио са 12290 становника. За тих пет година умрло је 10.551 лице, од којих су странци 2270 а старосједиоци 8281. За то вријеме родило се у Биограду 8982 лица. Из тога излази да је стварни прираштај за пошљедњих пет година 701 становник, а да остало повећање долази досељавањем. Ово досељавање износи 7 лица на дан.

Словенство

Још један умјетник мање. Ових дана преминуо је још један умјетник руски. Умро је сликар Александар Александровић Киселев, професор академије умјетности у Петрограду. Киселев је умро у 73. г. Он је био факултетски образован човек, те како је имао наклоности и дара према умјетности, одао се на сликарство и пошто је свршио академију умјетности у Петрограду бавио се искључиво сликарством. Радио је много и урадио знати. Он је за собом оставио око пет стотина слика, од које су многе биле излагане на страни, и врло лијепо оцијењене.

Попис у Русији. У очи нове године вршен је попис становништва у цијелој Русији, па и у Петрограду. Том приликом утврђено је да у Петрограду с предграђа има 1,905 048 душа. Сам град без предграђа има 1,591.695 душа (83.6%), број се за 40 године готово подвостручио (141.6%). Год. 1869. било је 658 772, године 1881.851.313, године 1890. 939 291, године 1900. 1,217.615, год. 1910. 1,905 048 душа. Пошљедњих 10 година повећао се број за 373.080 или 30.6%. Берлин је у исто вријеме порастао за 21%. Париз за 8% и Лондон за 8%. Попис је у Петрограду вршило 3500 особа, већином слушатеља и слушатељица из високих школа. Становништво Москве достиже већ до један и по милион. У осталој Русији је годишњи прираст пошљедњих 10 година 17—18%, роди се на тисућу 46—48%, а умире 28—30%, највише дјеце од 1. до 5. године. Ну уза све то и крај болести куге и колере, глад и рата годишњи прираст износи колико има становника Хрватска и Славонија или сваке се минуте дан и ноћ роди 5 више него што умре. На години је то више од 2 и по милиона душа. У Њемачкој је годишњи прираст 850.000 до 900 000 а у Француској само 50—60.000 душа. Или у Њемачкој је годишњи прираст 1.40 до 1.50 по сто, а у Француској тек 0.15 по сто. За то Њемачка има данас до 66, а Француска тек до 39 и по милијуна житеља. А што то више 24. мил. — значи за војску и рат, зна свако. Француској ако овако пође даље, требаће 16—17 година да порасте онолико, колико Њемачка у једној години (850—900 тисућа!) а треба јој 45—46 година да порасте, колико расте житељство у Русији у једној години. Тројни савез има 150 милиона становника, а само Русија до 165. Дакле Русија има за 15 милиона више. Славена има и то Руса у Русији 106 милиона, у Аустро-Угарској 4 милиона, Пољака 18 милиона,

Чохо-Славена 15 милиона, а свих Славена 152 милиона. Од тога Срба и Хрвата до 9 милиона, Словенаца до 1 и по милион, Бугара 4 и по милиона. Но број не одлучује, како свједочи аустриска монархија и Турска.

Кратке вијести

Русија анектира Бухару. Из Петрограда се јавља, да се ускоро очекује званично припојење Бухаре Русији. Руска влада мотвише овај корак унутрашњим приликама у Бухари, још се тамо одигравају сукоби између руских и бухарских власти.

Италијански краљ и академија наука. Из Рима јављају, да је италијанска академија наука назначила краља Виктора Емануела за почасног члана због његовог дела: „Corpus pinguis italicorum“.

Цар Фрањо у Пешти. Аустриски цар Фрањо Јосиф бави се у Пешти.

Потрес у Италији. У читавом јужном дијелу Италије осјетно се прије неки дан силан потрес.

Нови папински нунциј. Новоименовани папински нунциј Бавона захвалио се на именовању. Разлог се не зна, а службени кругови ћуте о свему.

Талијанске нове оклопаче. Јуче су у Кастелмаре спуштене у море три нове италијанске оклопаче, од којих је свака већа, него иједан аустро-угарски крсташ.

Убиство кинеског принца. Из Шангаја је стигла вијест, да је кинески принц-регент убијен од стране евнуха. До сада нема потврде ове вијести.

Бродолом. Из Цариграда јављају да се пригодом бродолома пароброда „Турана“ у Црном Мору утопило 40 особа.

Побуна кажњеника. У казниони у Достони у Румунији побунили су се кажњеници. Стражари су их неколико поубијали, а остале је савладала дозвана војска.

Обавезна настава у Русији. Руска Дума је једногласно усвојила законски предлог, којим се уводи обавезна школска настава у Русији. За ту је сврху одређено годишње 10 милиона рубаља.

Њемачки цар у Италији. Из Берлина јављају, да ъемачки цар посјетити почетком марта Рим, гдје се краљ Петар од јуче на путу налази.

Дневник

Здравље Њ. В. Краља Господара Њ. В. Краља Господар, који је по лекарским саветима чувао постелу, јер Му је био потребан одмор и мирноћа, потпуно се опоравио тако да већ иллази у Своју собу за рад. Према томе, на велику радост свију нас, стање здравља Његова не задаје никакву бригу.

Народна Скупштина. У недјељу у 10¹/₄ сата прије подне отворена је сједница Н. Скупштине, на којој је послуже прочитаног записника и указа о закључењу сједница Нар. Скупштине г. д-р Лазо Томановић, председник Министарског Савјета, прочитао посланицу Њ. В. Краља Господара о закључењу скупштинских сједница. Ту посланицу доносимо на челу листа.

На тај начин прва скупштинска периода затворена је, чиме је истакао мандат досадашњих народних посланика.

Доситијева стогодишњица. У свима крајевима Српства спремају се да на свечан начин прославе стогодишњицу Доситијеву. У Србији ће је прославити о Духовима и трајаће три дана. Исто тако ради се, да се Доситијева стогодишњица прослави и на Цетињу.

За Лазу Костића. Родољубива омладина вароши Панчева (у бившој српској Војводини) држала је сад у недјељу свечан скуп у прекрасној дворници Св. Саве у славу покојнога пјесника Лаза Костића, на ком је држао говор о животу и раду (пјевању и плакању) Лазовом одлични адвокат панчевачки г. Станојевић.

Панчево, од кад је, увијек се одликовало српским родољубљем. Стари су били школа млађима, а на овом лијепом примјеру поштовања заслужних људи видимо да је та школа добра била.

Нова управа. На ванредној скупштини Првог Црквеног Пјевачког Друштва „Његош“, која је била у недјељу, поново је изабрана ова управа: председник г. Перо Вучковић, министар просвјете и црквених послова, потпредседник г. Милан Рамадановић, секретар г. Душан Милић, благајник г. Душан Пајовић и чланови управе г. г. Борислав Сл. Минић, Перо Петровић и Перо Шоћ.

Разишли се. Већи број посланика почео се расилазити домовима својим тако, да ће се до сјутра сви народни посланици разићи својим кућама.

Један српски новчани завод. Како Срби, кад не воде партиску политику, могу напредовати, може да послужи *Панчевачка кредитна банка*, као што нам у Загребу за лијеп примјер служи патриотски рад г. Стевана Матијевића и његова „Приведника“. По „извјештају“ речене кредитне банке ова је у пословној години 1910. имала промета за 22 милиона и нешто више круна. Председник и управник завода је опште уважени г. Каменко Јовановић, а у одборима су најодличнији грађани панчевачки. **Наш лист.** Издајемо данас лист раније зато што је сјутра празник када штампарија не ради. Идући број изаћи ће, као и обично, у суботу.

Вријеме. Сјевер је престао, студен је пустила, па је и вријеме знатно блажије. Али зато се и небо стало често да облачи и да наговјештава кишовито вријеме.

Из Народа

Народна читаоница у Бару. Пишу нам из Ст. Бара:

Овадшња народна читаоница држала је своју редовну главну скупштину према друштвеним статутима прошле недјеље 23. овог мјесца и том приликом, а пошто су исцрипане остале тачке дневног реда, приступило се избору нове управе, те је иста овако састављена: за председника Лука Ђуровић, благајник Народне Банке, за потпредседника Дервини Омербашић, члан обласног суда, за секретара Љубо Булатовић, учитељ, за благајника Лука Дедовић, учитељ, а за одборнике: Косто Дабновић и Пашко Турбић, трговци. Значи, да је иста управа и ове године т. ј. и по трећи пут изабрана изумијајући два потоња нова одборника, пошто су исти замјенили два друга у ранијој управи.

Разне вијести

Вријење на руским универзитетима. На руским универзитетима влада велико вријење. Коалициони комитет студената одлучио је, да још ове недјеље објави општи штрајк. Ако полиција спријечи овај збор, штрајк ће објавити по едини савези

студената на великим школама. По улицама су издијелене плакате на којима пише: Доље са реакцијом! Уједините се!

Немири на технолошком институту у Томску узели су озбиљан ток. Институт је окољен трупама, па ипак 500 студената објављују да ће штрајк продужити све дотле, док влада не уведе право студената на зборове.

Бојкот руске робе у Персији. „Руске Вједомости“ добиле су вјест из Техерана по којој је отпочео општар бојкот против све руске робе у Персији. Овај бојкот проповиједа свештенство из Неџефа. Главни увозни руски артиски, чај, шећер и гас нигде се више не кукују. У мојешама се на фанатичан начин проповиједа бојкот.

Толстојеве заповијести

Не остављај за сјутра оно што можеш данас урадити.

Не дај другима да раде оно, што можеш сам урадити.

Гордост у понашању скупља је од свега што је нужно за јело, пиће и одјећу.

Колико се ми љутимо за оно што се није десило, али се могло десити.

Ако си љут прије него што нешто учиниш или кажеш, изброј сто, а ако и тад не прође, онда изброј хиљаду.

Сат на поклон

Опелови сат послаћу за 100 црногорских марака старих или за 300 нових.

Сребри за 200 старих или за 300 нових.

Старе су од године 1874.—1900., нове од године 1900—1911.

Марке морају бити од свих сората: од 1 новчића до 2 фиорина, или од 1 паре до 5 круна (шперера).

Марке не смију бити поцјенане, треба да имају по крају здраве зубе (зарезе), не смију имати прогледна тачка места.

Рђаве марке враћам, а морају бити замјенјене новим.

Послати их препоручено и запечаћено на адресу:

Prof. Dr. Fr. Bubák,
Tábor, Cechy, Austria.

3—3

13—50

НА ЗНАЊЕ:

У неђељу 6. ов. мес. у 10¹/₂ сати прије подне држаћу парастос мом покојном мужу

Виду П. Иванишевићу

што јављам сродницима, кумовима и пријатељима.

удова Милица Иванишевић.

УЗ ТВОРНИЧКЕ ЦИЈЕНЕ

ВАЖНО!   ВАЖНО!

ЗА

ОБУЋАРЕ

ТРГОВАЧКО СТОВАРИШТЕ КОЖА

ФИЛИАЛА

Ашер С. Алкалај

У ДУБРОВНИКУ

ПРЕПОРУЧУЈЕ СВОЈЕ СМЛАДИШТЕ НАЈБОЉИХ СВАКОВРСТНИХ

КОЖА

И СВИХ ДРУГИХ ПРИПАДАКА ЗА ОБУЋАРСКЕ РАДЊЕ

Уз творничке цијене

НАРУЋБИНЕ ОБАВЉАЈУ СЕ БРЗО И ТАЧНО

НА ВЕЛИКО И НА МАЛО   14—25

УЗ ТВОРНИЧКЕ ЦИЈЕНЕ